

مقاله پژوهشی

بررسی نقش پروژه‌های بهسازی بافت باارزش در توسعه کالبدی روستاهای استان یزد

بهنام متوسلی^۱، کارشناس ارشد برنامه‌ریزی شهری، کارشناس امور فنی و مطالعات عمرانی بنیاد مسکن
انقلاب اسلامی استان یزد
علیرضا میرجلیلی، عضو هیأت علمی گروه عمران، دانشگاه آزاد اسلامی یزد

چکیده

هدف از این تحقیق بررسی تأثیرات پروژه‌های بهسازی بافت باارزش به‌عنوان مهم‌ترین ابزار، جهت مداخلات برنامه‌ریزی‌شده و متمرکز دولتی در توسعه کالبدی و محیطی روستاهای اسلامی، فهرج، عقدا، شمسی و خرائق از توابع استان یزد می‌باشد. پژوهش حاضر از لحاظ هدف، کاربردی و روش آن به‌صورت توصیفی و پیمایشی می‌باشد. جمع‌آوری اطلاعات به دو شیوه کتابخانه‌ای (مقاله، کتاب، مجله، وب‌سایت‌های اینترنتی و...) و پیمایشی (پرسشنامه، مصاحبه و مشاهده) صورت گرفته است. نمونه آماری در این تحقیق ۷۵ نفر از کارشناسان و متخصصان عمران، معماری، شهرسازی و برنامه‌ریزی روستایی می‌باشند که با پروژه‌های بهسازی بافت باارزش روستایی و جزئیات اجرایی آن‌ها آشنا بوده‌اند. تجزیه و تحلیل داده‌ها با نرم‌افزار SPSS و آزمون T تک نمونه‌ای انجام شده است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که اجرای پروژه‌های بهسازی بافت‌های باارزش بر مؤلفه‌های احیا، مرمت و جلوه بخشی به عناصر کالبدی درون بافت (گره، لبه، نشانه، مرکز و راه)، ساماندهی و روان‌سازی عناصر ارتباط‌دهنده و دسترسی‌های محله‌ای، ساماندهی و هویت بخشی به هسته کهن و واجد ارزش روستا، ایجاد و تجهیز تأسیسات و کانال‌های هدایت و جمع‌آوری آب‌های سطحی، ارتقای کیفیت جداره‌ها و کف در سلسله‌مراتب معابر (رنگ، بافت، ترکیب و نوع مصالح)، استفاده از مصالح بوم آورد منطقه در بهسازی بافت و ارائه الگوهای بومی و خلق فضاهای متنوع در بافت و معابر درون روستایی (پله، سکو، تجهیزات روشنایی و...) تا سطح معناداری ۰/۰۱ تأثیر داشته است و باعث بهبود و ارتقای وضع موجود شده است. همچنین تأثیر اجرای پروژه‌ها بر مؤلفه‌های استفاده بهینه از کاربری‌های متروکه، تبدیل آن‌ها به کاربری هم‌سنخ فعال و استفاده از شاخص‌های مدیریت بحران در اجرای الگوهای بهسازی تا سطح ۰/۰۵ معنادار بوده است.

کلمات کلیدی: روستا، بافت باارزش، طرح بهسازی، توسعه کالبدی، استان یزد.

مقدمه

روستاهای واجد شرایط بهسازی در زمره میراث بشری قرار داشته و بر مبنای معیارهای به رسمیت شناخته شده در منشورهای معتبر حفاظت بین‌المللی صادره از نهادهای ذیل گروه یونسکو، بهترین مصادیق میراث بومی شناخته می‌شوند (هائولو^۱ و همکاران، ۲۰۱۹: ۵۱۸). منشور حفاظت میراث بوم‌ساخت، نخستین بار در نشست مکزیکوسیتی در سال ۱۹۹۱ توسط ایکوموس^۲ منتشر شد و کشورهای عضو را موظف به رعایت مفاد آن نمود. در این منشور، روستاها به‌عنوان بهترین مصداق «میراث فرهنگی بومی» مورد توجه قرار گرفته‌اند (جیمز و زهرا^۳، ۲۰۱۸: ۳). پیش از این منشور، حتی در نزد کارشناسان میراث فرهنگی، مصادیق میراثی، صرفاً از نظر تاریخی و عموماً به دلیل قدمت یا تعلق به دوره‌ای تاریخی واجد ارزش شناخته می‌شد (شانگ و هائولو^۴، ۲۰۱۷: ۱۱۷۰)؛ اما منشور میراث بومی، دامنه مفهوم میراث و ارزش‌های میراثی را به‌درستی و شکلی انسانی وسعت داد و به آن غنا بخشید (یو^۵ و همکاران، ۲۰۱۸: ۱۳۵).

در دهه‌های اخیر به دنبال توسعه همه‌جانبه کشور، توسعه کالبدی سکونتگاه‌های روستایی به‌عنوان مکان‌های زیست و فعالیت روستاییان در قالب طرح‌های کالبدی، بیش از گذشته مورد عنایت قرار گرفته‌اند. تا سال ۱۳۷۹، توجه به توسعه روستایی تنها محدود به تهیه طرح‌های هادی می‌شد که با موافقت سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، تهیه طرح‌های بهسازی بافت‌های باارزش با هدف احیای بافت‌های ویژه روستایی به بنیاد مسکن انقلاب اسلامی واگذار شد (ارباب سلجوقی و همکاران، ۱۳۹۴: ۴). طرح بهسازی و احیای بافت‌های باارزش چنین روستاهایی از برنامه سوم توسعه در دستور کار بنیاد مسکن انقلاب اسلامی قرار گرفته که تاکنون برای ۸۶ روستا، طرح بهسازی و احیای بافت‌های باارزش تهیه و در ۶۴ روستا عملیات اجرایی انجام شده است.

---

¹ Hualou

² Icomos

³ James and Zahra

⁴ shuang and Hualou

⁵ Yu

بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان یزد نیز با شروع برنامه سوم توسعه اقدام به مطالعه ۸ طرح بهسازی بافت باارزش در سطح روستاهای دارای پتانسیل (اسلامیه، فهرج، عقدا، شمسی، نای بند^۱، خرانق، سریزد و مزرعه کلانتر^۲) نموده که تا پایان برنامه پنجم توسعه اقتصادی و اجتماعی کشور، عملیات بهسازی بافت‌های باارزش روستایی در شش روستا، در فاز یک به پایان رسیده است. با توجه به نسبت روستاهای تحت پوشش طرح بهسازی بافت باارزش در استان یزد، می‌توان این استان را به‌عنوان پایگاه طرح بهسازی بافت باارزش روستایی در سطح کشور^۳ معرفی نمود. از این‌رو بررسی تأثیرات طرح بهسازی بافت باارزش بر توسعه کالبدی و محیطی روستاهای استان یزد ضروری به نظر می‌رسد.

ضرورت‌های طرح بهسازی بافت باارزش روستایی

- حفظ ارزش‌ها و ساماندهی بافت‌های روستایی: یکی از راه‌های تجدید و احیای ارزش‌های گذشته، شناساندن آن‌ها به همگان است. ارزش‌های ذاتی در میراث فرهنگی که بافت‌های روستایی نمونه‌ای جامع برای آن‌هاست، مربوط به اصالت در منابع محیطی و کالبدی این بافت‌هاست که تبلور ارزش‌های فرهنگی، اجتماعی و بومی است (عزا و میرهاشمی روته، ۱۳۹۵). مهم‌ترین ضرورت، توجه به کالبد بافت‌های باارزش روستایی، توجه به فرسودگی روزافزون آن است که امروزه به دلایل مختلفی دچار آسیب می‌شوند و بدین سبب انجام اقدامات مناسب برای بهسازی و حفظ ذخایر کالبدی و ثروت‌های فرهنگی روستاها به‌ویژه مناطقی که از نظر زیست‌محیطی باارزش هستند، ضرورت می‌یابد (سعیدی رضوانی و ذوالقدر، ۱۳۹۶).

^۱ با توجه به مصوبه دولت در انتهای سال ۱۳۹۲، شهرستان طبس از استان یزد انتزاع و به استان خراسان جنوبی الحاق شد بنابراین با توجه به اینکه روستای نای بند از توابع شهرستان مذکور می‌باشد این روستا از قلمرو مکانی این تحقیق خارج شده است.

^۲ طرح بهسازی بافت باارزش در روستای مزرعه کلانتر از توابع شهرستان میبد و سریزد از توابع شهرستان مهریز در مرحله تهیه طرح مطالعاتی است و امید می‌رود که در برنامه ششم به فاز اجرا وارد شود.

^۳ طبق سخنرانی معاونت عمران روستایی کل کشور

- **احیای فرهنگ و معماری بومی:** معماری روستاهای کشور، نماینده تفکر و تحرک فرهنگی زمان و برگردانی از عقاید و نظرهاست. این معماری بومی درعین حال که خالص‌ترین و بارزترین معرف فرهنگ‌های معماری است، نمود بهترین تعلق انسان به محیط طبیعی و عینیت یافتن سازگاری کالبد با محیط است. زمینه‌سازی برای احراز هویت و فراهم کردن امکان حفظ و نگهداری بافت‌ها و آثار ارزشمند معماری روستایی که ظهور عینی فرهنگ بومی این سرزمین هستند (داوودی زوارکی و خوانساری، ۱۳۹۶). برای انتقال ارزش‌های فرهنگی به نسل‌های آینده، یکی از ضرورت‌های مهم طرح‌های بهسازی به شمار می‌رود با حفاظت، باز زنده سازی و استقرار حیات در بافت‌های باارزش روستایی امکان بازشناسی فرهنگ‌های بومی و محلی میسر می‌شود و از این راه انتقال تجارب فرهنگی تحقق می‌یابد و امکان بازشناسی فناوری‌های ساختمانی گذشته میسر می‌شود (علیپور و همکاران، ۱۳۹۸).

- **افزایش سطح کیفی زندگی ساکنان بافت:** فراهم کردن مناسبات لازم و تأمین تسهیلات برای زندگی، متناسب با شرایط کنونی از عوامل مؤثر بر ماندگاری ساکنان در بافت‌های روستایی و جلوگیری از مهاجرت روستائیان است. یکی از اقدامات در این زمینه، تجدیدنظر در متغیر کمی «جمعیت» در روستاها در تهیه طرح‌های هادی و تغییر رویکرد به «ارزش‌های کالبدی» بافت‌های روستایی در طرح‌های بهسازی نویدبخش فارغ شدن از عوامل کمی و روی آوردن به معیار کیفی برای مهیاکردن محیط مناسب برای زندگی است (خضریان و رسولی، ۱۳۹۴).

- **ضرورت‌ها و قابلیت‌های گردشگری:** گردشگری روستایی بخشی از بازار گردشگری و منبعی برای اشتغال و درآمد است که می‌توان آن را ابزار مهمی برای توسعه اقتصادی- اجتماعی و اکولوژیکی جوامع روستایی قلمداد کرد اغلب روستاهایی که به‌عنوان مقاصد گردشگری مورد توجه قرار گرفته‌اند روستاهایی هستند که دارای بافت باارزش تاریخی و معماری بوم‌گرا هستند. در حقیقت توسعه گردشگری در روستاهای

دارای بافت باارزش، بالفعل کردن ارزش‌ها و جاذبه‌های کالبدی معماری و بافت روستا و معرفی آن به‌عنوان مقصد گردشگری است (مهدوی و همکاران، ۱۳۹۶).

ضیاء همت‌آبادی و همکاران (۲۰۱۹)، طراحی مجتمع زیستی - گردشگری در بافت باارزش روستایی با تأکید بر معماری بومی (نمونه موردی: روستای مبارکه شهرستان تفت)، را تدوین نموده‌اند. طبق بررسی‌های انجام‌شده گزینه جهت طراحی مجتمع زیستی - گردشگری در بافت باارزش روستایی با تأکید بر معماری بومی در روستای مورد مطالعه برگزیده شد. باقری و همکاران (۲۰۱۸)، نقش مدیریت نوین در عمران و توسعه کالبدی روستاها (مطالعه موردی: بخش مهران شهرستان بندرلنگه) را انجام داده‌اند. نتایج به‌دست‌آمده نشان می‌دهد مدیریت نوین اثرات مثبتی بر توسعه کالبدی محدوده مورد مطالعه داشته است. خضریان و رسولی (۲۰۱۵)، آسیب‌شناسی شکل و هویت بافت‌های باارزش تاریخی شهری باهدف رسیدن به توسعه پایدار شهری نمونه موردی: بافت مرکزی شهر همدان، را بررسی نموده‌اند. نتایج حاصل از این پژوهش نشان می‌دهد که توزیع و طراحی مناسب کاربری‌ها، طراحی دسترسی‌ها و شبکه ارتباطی بر مبنای ویژگی‌های کالبدی بافت قدیم و استفاده از مطالعات گونه‌شناسی فضاها و بناهای مختلف شهری می‌تواند وضع موجود بافت کهن را بهبود بخشد.

جیوانی^۱ (۲۰۱۵) در تحقیقی با عنوان رویکرد چند معیاره زمین‌آماری، به طبقه‌بندی مناطق روستایی اروپا از منظر اجرای طرح‌های عمرانی پرداخته است. تحلیل‌ها نشان می‌دهد که اجرای طرح‌های عمرانی در مناطق همگن با شرایط کالبدی روستاها بسیار در ارتباط بوده است. فرانچسکو^۲ (۲۰۱۶) به بررسی برخی از جنبه‌های خاص اجرای برنامه توسعه روستایی بین منطقه آپولیا (در جنوب ایتالیا) و لیتوانی در دوره زمانی ۲۰۰۷-۲۰۱۳ پرداخته است که نتایج نشان می‌دهد وجود برخی از تفاوت‌ها بین دو کشور باعث شده که در لیتوانی انجام پروژه‌های کالبدی روستایی به نسبت ایتالیا موفق‌تر بوده است.

^۱ Givani

^۲ Francesco

مانگات^۱ و همکاران (۲۰۱۸) به بررسی تأثیر زیرساخت‌های عمرانی در توسعه جوامع روستایی مالزی پرداخته‌اند. در نتایج این تحقیق رابطه بین شرایط کالبدی و تأمین امکانات کامل زیرساختی و عمرانی مورد تأیید قرار گرفته است.

روش تحقیق

در این تحقیق، کلیه موارد مرتبط با اصول روش پژوهش بر اساس فرآیند «مدل پیاز» (شکل ۲) برنامه‌ریزی و پیاده‌سازی شده است که شرح موارد ذکر می‌گردد. رویکرد انتخابی در این پژوهش استقرایی می‌باشد. در این رویکرد با استفاده از معلومات جزئی و برقراری ارتباط بین آن‌ها، حکم کلی را استنتاج می‌نماید یعنی سعی می‌گردد اطلاعات از نمونه‌های منتخب کسب و به تمام جامعه آماری تعمیم داده شود. روش مورد استفاده برای بررسی رابطه بین مؤلفه‌ها به صورت غیرآزمایشی از نوع همبستگی می‌باشد زیرا در این تحقیق به کارگیری، توسعه و استخدام مدل‌های ریاضی مدنظر است. زمان این پژوهش به صورت مقطعی می‌باشد زیرا داده‌ها و اطلاعات از حجم نمونه مشخص شده فقط یک‌بار و در طی یک دوره زمانی در سال ۱۳۹۹ جمع‌آوری شده است. هدف این تحقیق، تبیین و پیش‌بینی اثرات طرح بهسازی بافت باارزش بر توسعه کالبدی و محیطی روستاهای استان یزد می‌باشد؛ بنابراین برای گردآوری داده‌ها از روش کتابخانه‌ای و میدانی استفاده شده که مهم‌ترین وسیله، پرسشنامه «محقق ساخت» هست. این پرسشنامه با استفاده از مبانی نظری داخلی و خارجی، مشاهده طرح بهسازی بافت باارزش در روستای نمونه (اسلامیه، فهرج، عقدا، شمسی، خرائق) از نزدیک توسط محقق و برداشت نکات توسط چک‌لیست، مصاحبه با متخصص و خبرگان در حوزه مربوطه، تدوین گردیده است. برای بررسی روایی پرسشنامه‌ها از روایی صوری استفاده شده که در این راستا، یک نسخه‌ی ابتدایی از پرسشنامه در اختیار ۳ نفر از متخصصان قرار گرفت و پیشنهادها اصلاحی آنان اعمال گردید که نهایتاً به ۹ مؤلفه منتهی شد.

جدول ۱- مؤلفه‌های تحقیق

¹ Manggat

ردیف	مؤلفه‌ها
۱	احیا و مرمت بافت و جلوه بخشی به عناصر کالبدی (لبه، نشانه، گره، مرکز و راه)
۲	استفاده از شاخص‌های مدیریت بحران در اجرای الگوهای بهسازی
۳	ساماندهی و روان‌سازی عناصر ارتباط‌دهنده و دسترسی‌های محله‌ای
۴	ساماندهی و هویت بخشی به هسته کهن و واجد ارزش روستا
۵	ایجاد و تجهیز تأسیسات و کانال‌های هدایت و جمع‌آوری آب‌های سطحی
۶	ارتقای کیفیت جداره‌ها و کف در سلسله‌مراتب معابر (رنگ، بافت، ترکیب و نوع مصالح)
۷	استفاده از مصالح بوم آورد منطقه در بهسازی بافت و ارائه الگوهای بومی
۸	استفاده بهینه از کاربری‌های متروکه و تبدیل آن‌ها به کاربری هم‌سنخ فعال
۹	خلق فضاهای متنوع در بافت و معابر درون روستایی (پله، سکو، تجهیزات روشنایی و...)

پایایی پرسش‌نامه تحقیق با استفاده از شاخص سازگاری درونی (آلفای کرونباخ) مورد بررسی قرار گرفت. میزان آلفای کرونباخ به دست آمده از نرم‌افزار (SPSS) به میزان ۰/۹۵۰ می‌باشد و با توجه به اینکه بالای ۰/۷ است پایایی پرسشنامه مورد قبول واقع می‌شود. لازم به ذکر است در جهت ارزیابی میزان نظرات، از طیف رتبه‌ای لیکرت استفاده شده و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش تی تک نمونه‌ای به وسیله نرم‌افزار SPSSwin22 استفاده شده است.

شکل ۱- مدل پیاز پژوهش

جامعه آماری این تحقیق شامل تمام مدیران و مسئولین بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان یزد، فرمانداری شهرستان‌ها و بخش‌های مربوطه، امور روستایی استانداری و دفاتر نظام فنی روستایی، میراث فرهنگی و صنایع دستی شهرستان و استان و دهیاران و شورای اسلامی روستاهای مربوطه است که شیوه دسترسی به آن‌ها به صورت مستقیم و چهره به چهره بوده است. از آنجایی که این جامعه از حجم و وسعت جغرافیایی زیادی برخوردار بوده؛ لذا ناگزیر، تعدادی از آن‌ها با استفاده از فرمول کوکران برای جامعه نامحدود به شرح ذیل انتخاب شده‌اند:

رابطه (۱) فرمول کوکران برای جامعه نامشخص

$$n = \frac{z^2 pq}{d^2} = \frac{(169^2) \times 0/5 \times 0/5}{0/1^2} = \frac{0/7140}{0/01} = 71/4 \cong 72$$

t: اندازه متغیر در توزیع طبیعی (توزیع نرمال مربوط به منحنی گاوس) است که از جدول مربوط در سطح احتمال مورد نظر استخراج می‌شود (که برای سطح اطمینان ۹۵٪ مقدار آن از جدول مربوطه برابر ۱.۶۹ به دست می‌آید). d: میزان خطایی که محقق در بررسی مرتکب می‌شود که در تحقیقات معمولاً بین ۰/۰۱ تا ۰/۱ انتخاب می‌شود که در این تحقیق مقدار آن مساوی با ۰.۱ در نظر گرفته شده است. P: نسبت موفقیت بین افراد نمونه که به علت نامعلوم بودن مقدار ماکزیمم آن (۰/۵) استفاده شده است. q: نسبت عدم موفقیت بین افراد نمونه که به علت نامعلوم بودن مقدار ماکزیمم آن (۰/۵) استفاده شده است. استفاده از این روش باعث می‌شود تا نمونه انتخابی به اندازه کافی بزرگ باشد. با درج اعداد مربوطه در فرمول فوق، تعداد نمونه برابر ۷۲ به دست می‌آید بنابراین در این پژوهش در جهت بالا بردن کیفیت نمونه‌ها و کاهش خطاهای احتمالی، ۷۵ پاسخنامه توزیع و جمع‌آوری گردید.

جدول ۲- مشخصات نمونه‌ها

ردیف	مشخصات نمونه‌های انسانی تحقیق	تعداد	درصد
۱	کارشناسان بنیاد مسکن انقلاب اسلامی شهرستان و استان	۲۵	۳۳/۴
۲	دهیاری و شورای اسلامی روستاها	۲۰	۲۶/۷
۳	کارشناسان بخش‌داری و فرمانداری شهرستان	۱۰	۳۳/۳
۴	کارشناسان امور روستایی استانداری و دفاتر نظام فنی روستایی	۱۰	۱۳/۳
۵	کارشناسان میراث فرهنگی و صنایع دستی شهرستان و استان	۱۰	۱۳/۳
	مجموع	۷۵	۱۰۰

بحث اصلی

یافته‌های توصیفی

از کل حجم نمونه، ۶/۷ درصد در گروه سنی زیر ۲۵ سال، ۵۴/۷ درصد در گروه سنی بین ۲۵-۵۰ سال و ۳۸/۷ درصد در گروه سنی بالاتر از ۵۰ سال قرار دارند.

جدول ۳- توزیع و فراوانی سن نمونه‌ها

آماره جامعه	زیر ۲۵ سال		۲۵-۵۰ سال		۵۰ به بالا	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
نمونه‌های انسانی تحقیق	۵	۶/۷	۴۱	۵۴/۷	۲۹	۳۸/۷

از مجموع ۷۵ نفر نمونه که مورد پرسش قرار گرفته‌اند سابقه فعالیت ۹/۴ درصد، کمتر از ۵ سال، ۲۵/۴ درصد ۵ تا ۱۰ سال، ۵۰/۶ درصد ۱۰ تا ۱۵ سال و ۱۴/۶ درصد بیش از ۱۵ سال می باشد.

جدول ۴- توزیع و فراوانی سابقه فعالیت نمونه‌ها

آماره جامعه	کمتر از ۵ سال		۵ تا ۱۰ سال		۱۰ تا ۱۵ سال		بیش از ۱۵ سال	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
نمونه‌های انسانی تحقیق	۷	۹/۴	۱۹	۲۵/۴	۳۸	۵۰/۶	۱۱	۱۴/۶

پردازش داده‌ها در مورد تحصیلات، نشان می‌دهد که ۶/۷ درصد فوق‌دیپلم و کمتر، ۳۰/۷ درصد لیسانس و ۶۲/۶ درصد تحصیلات تکمیلی شامل کارشناسی ارشد و بالاتر بوده‌اند.

جدول ۵- توزیع و فراوانی تحصیلات نمونه‌ها

آماره جامعه		فوق‌دیپلم و کمتر		لیسانس		کارشناسی ارشد و بالاتر	
نمونه‌های انسانی تحقیق		فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
		۵	۶/۷	۲۳	۳۰/۷	۴۷	۶۲/۶

از کل حجم نمونه، حوزه فعالیت ۲۵/۴ درصد در گروه طراحی، ۵۶ درصد در گروه اجرا و ۱۸/۶ درصد در گروه نظارت بوده است.

جدول ۶- توزیع و فراوانی حوزه فعالیت نمونه‌ها

آماره جامعه		طراحی		اجرا		نظارت	
نمونه‌های انسانی تحقیق		فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
		۱۹	۲۵/۴	۴۲	۵۶	۱۴	۱۸/۶

یافته‌های استنباطی و تحلیلی

مقایسه میانگین در بین روستاهای مورد مطالعه: در این قسمت از تحقیق در جهت بررسی تفاوت بین روستاها از آزمون مقایسه میانگین استفاده شده است. طبق نتایج جدول ۷، بین روستاهای مورد مطالعه تفاوت معنی‌داری وجود ندارد و بررسی مؤلفه‌ها در تمام روستاهای مورد مطالعه مقدور می‌باشد.

جدول ۷- مقایسه میانگین در بین روستاهای مورد مطالعه

نام روستا	مقدار $\bar{x}$	sig	اختلاف میانگین
اسلامیه	-۱/۸۵۰	۰/۱۶۸	-۰/۲۹۳
فهرج	-۱/۲۸۷	۰/۲۰۲	-۰/۲۱۳
عقدا	-۱/۸۱۴	۰/۱۷۴	-۰/۲۵۳
شمسی	۰/۸۳۲	۰/۴۰۸	۰/۱۰۶
خرانق	۰/۷۲۴	۰/۴۶۹	۰/۱۷۳

- بررسی مؤلفه‌ها در روستای مورد مطالعه

❖ احیا و مرمت بافت و جلوه بخشی به عناصر کالبدی (لبه، نشانه، گره، مرکز و راه): همان‌گونه که در جدول ۸ مشاهده می‌شود میزان فراوانی آمار خیلی زیاد با ۳۰ مورد بیشترین و آمار خیلی کم با ۳ مورد کمترین مقدار را از دیدگاه حجم نمونه‌ها به خود اختصاص داده‌اند. میانگین مؤلفه احیا و مرمت بافت و جلوه بخشی به عناصر کالبدی (لبه، نشانه، گره، مرکز و راه) در گروه نمونه برابر با $3/510$ می‌باشد که از مقدار نمره معیار (۳) بالاتر بوده است. در نتیجه سطح خطای آلفای مؤلفه (sig)، از ۱ درصد کوچک‌تر هست؛ بنابراین پروژه بهسازی بافت باارزش تا سطح معناداری ۹۹ درصد روی مؤلفه مذکور تأثیرگذار بوده است. یافته‌های محیطی در سطح روستاهای دارای طرح بهسازی بافت باارزش استان یزد طبق شکل ۲، نشان می‌دهد که پروژه بهسازی بافت باارزش، زمینه‌ساز احیا و مرمت بافت و جلوه بخشی به عناصر کالبدی از قبیل گره، لبه، نشانه، مرکز و راه شده و موجبات حفظ و نگهداری از این آثار ارزشمند معماری روستایی را برای آیندگان به وجود آورده است.

جدول ۸- بررسی تأثیرگذاری پروژه‌های بهسازی بافت باارزش روی مؤلفه احیا و مرمت بافت و جلوه بخشی به عناصر کالبدی استان یزد با استفاده از آزمون t تک نمونه‌ای

مؤلفه	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم
احیا، مرمت و جلوه بخشی به عناصر کالبدی درون بافت (گره، لبه، نشانه، مرکز و راه)	۳۰	۲۳	۱۱	۸	۳
	میانگین	انحراف استاندارد	نمره معیار	t	Sig (معناداری)
	۳/۵۱۰	۱/۸۵۰	۳	۲/۸۹۵	۰/۰۰۱ (**)

(**) معناداری در سطح ۹۹٪

شکل ۲- شناسایی عناصر کالبدی درون بافت (گره، لبه، نشانه، مرکز و راه) و احیا، مرمت و جلوه بخشی به آنها

❖ ارتقای شاخص‌های مدیریت بحران در اجرای الگوهای بهسازی: همان‌گونه که در جدول ۹، مشاهده می‌شود میزان فراوانی زیاد با ۲۹ مورد بیشترین و آمار خیلی کم با ۸ مورد کمترین مقدار را از دیدگاه حجم نمونه‌ها به خود اختصاص داده‌اند. میانگین مؤلفه ارتقای شاخص‌های مدیریت بحران در طراحی الگوهای توسعه بافت کالبدی روستاها در گروه نمونه برابر با $3/186$ می‌باشد که از مقدار نمره معیار (۳) بالاتر بوده است. در نتیجه سطح خطای آلفای مؤلفه (sig)، از ۵ درصد کوچک‌تر هست بنابراین پروژه‌های عمرانی بنیاد مسکن انقلاب اسلامی تا سطح معناداری ۹۵ درصد روی مؤلفه مذکور تأثیرگذار بوده است. یافته‌های محیطی در سطح برخی از روستاهای استان یزد طبق شکل ۳، نشان می‌دهد که در پروژه‌های بهسازی بافت با ارزش در هنگام طراحی الگوهای

بهسازی به شاخص‌های مدیریت بحران از قبیل مقاوم‌سازی سازه‌های درونی اجزای بافت، پیش‌بینی سایت اسکان موقت، بالا بردن ضریب نفوذپذیری در بافت، پیش‌بینی دسترسی‌های مناسب به قطعات، بالا بردن ضریب فضای باز و ... توجه شده است.

جدول ۹- بررسی تأثیرگذاری پروژه‌های بهسازی بافت باارزش روی مؤلفه ارتقای شاخص‌های مدیریت بحران در اجرای الگوهای بهسازی با استفاده از آزمون t تک نمونه‌ای

مؤلفه	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم
استفاده از شاخص‌های مدیریت بحران در اجرای الگوهای بهسازی	۱۲	۲۹	۱۳	۱۳	۸
	میانگین	انحراف استاندارد	نمره معیار	t	Sig (معناداری)
	۳/۱۸۶	۱/۶۹۴	۳	۲/۹۸۵	۰/۰۱۷ (*)

(*) معناداری تا سطح ۹۵٪

❖ **ساماندهی و بازسازی عناصر ارتباط‌دهنده و دسترسی‌های محله‌ای:** همان‌گونه که در جدول ۱۰، مشاهده می‌شود میزان فراوانی زیاد با ۳۹ مورد بیشترین و آمار کم با ۵ مورد کمترین مقدار را از دیدگاه حجم نمونه‌ها به خود اختصاص داده‌اند. میانگین مؤلفه ارتقای شاخص‌های مدیریت بحران در طراحی الگوهای توسعه بافت کالبدی روستاها در گروه نمونه برابر با ۳/۵۵۲ می‌باشد که از مقدار نمره معیار (۳) بالاتر بوده است. در نتیجه سطح خطای آلفای مؤلفه (sig)، از ۱ درصد کوچک‌تر می‌باشد؛ بنابراین پروژه‌های عمرانی بنیاد مسکن انقلاب اسلامی تا سطح معناداری ۹۹ درصد روی مؤلفه مذکور تأثیرگذار بوده است. یافته‌های محیطی در سطح برخی از روستاهای استان یزد طبق شکل ۴، نشان می‌دهد که در پروژه‌های بهسازی بافت باارزش، گذرهای تاریخی روستا و اتصالات آن‌ها به هم مورد ساماندهی قرار گرفته و سعی شده که متناسب با نیازهای عملکردی از قبیل فراهم بودن مصالح در محل، مهارت محلی در اجرای آن، وضعیت اقلیمی، زیبایی و شکل ظاهری و اقتصادی بازسازی و احیا گردد.

جدول ۱۰- بررسی تأثیرگذاری پروژه‌های بهسازی بافت با ارزش روی مؤلفه ساماندهی و بازسازی عناصر ارتباط‌دهنده و دسترسی‌های محله‌ای با استفاده از آزمون t تک نمونه‌ای

مؤلفه	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم
ساماندهی و روان‌سازی عناصر ارتباط‌دهنده و دسترسی‌های محله‌ای	۱۵	۳۹	۸	۵	۸
	میانگین	انحراف استاندارد	نمره معیار	t	Sig (معناداری)
	۳/۵۵۲	۱/۸۷۰	۳	۲/۳۱۰	۰/۰۰۶ (**)

(**) معناداری در سطح ۹۹٪

شکل ۳- وضعیت تأثیر پروژه بهسازی بافت با ارزش روی ساماندهی و روان‌سازی عناصر ارتباط‌دهنده و دسترسی‌های محله‌ای

❖ ساماندهی و هویت بخشی به هسته کهن و واجد ارزش روستا: همان‌گونه که در جدول ۱۱، مشاهده می‌شود میزان فراوانی زیاد با ۴۲ مورد بیشترین و آمار کم با ۳ مورد کمترین مقدار را از دیدگاه حجم نمونه‌ها به خود اختصاص داده‌اند. میانگین مؤلفه

ساماندهی و هویت بخشی به هسته کهن و واجد ارزش روستا در گروه نمونه برابر با ۳/۹۳۳ می‌باشد که از مقدار نمره معیار (۳) بالاتر بوده است. در نتیجه سطح خطای آلفای مؤلفه (sig)، از ۱ درصد کوچک‌تر می‌باشد؛ بنابراین پروژه‌های عمرانی بنیاد مسکن انقلاب اسلامی تا سطح معناداری ۹۹ درصد روی مؤلفه مذکور تأثیرگذار بوده است. یافته‌های محیطی در سطح برخی از روستاهای استان یزد طبق شکل ۴، نشان می‌دهد که در پروژه‌های بهسازی بافت باارزش هسته اولیه روستاها را که دارای ارزش تاریخی بوده و اغلب به صورت ارگانیک و از نوع ترکیب شکل، ابعاد و اندازه بسیار متنوع‌اند را مورد بهسازی قرار داده و باعث باز زنده سازی نما و منظر این بناها شده است.

جدول ۱۱- بررسی تأثیرگذاری پروژه‌های بهسازی بافت باارزش روی مؤلفه ساماندهی و هویت بخشی به هسته کهن و واجد ارزش روستا با استفاده از آزمون t تک نمونه‌ای

مؤلفه	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم
ساماندهی و هویت بخشی به هسته کهن و واجد ارزش روستا	۱۷	۴۲	۸	۳	۵
	میانگین	انحراف استاندارد	نمره معیار	t	Sig (معناداری)
	۳/۹۳۳	۱/۱۶۶	۳	۶/۹۳۰	۰/۰۰۰ (**)

(**) معناداری در سطح ۹۹٪

❖ ایجاد و تجهیز تأسیسات و کانال‌های هدایت و جمع‌آوری آب‌های سطحی: همان‌گونه که در جدول ۱۲ مشاهده می‌شود میزان فراوانی خیلی زیاد با ۳۸ مورد بیشترین و آمار کم و خیلی کم با ۴ مورد کمترین مقدار را از دیدگاه حجم نمونه‌ها به خود اختصاص داده‌اند. میانگین مؤلفه ساخت و تجهیز شبکه دفع بهداشتی پساب‌ها و فاضلاب‌های خانگی در محیط روستا در گروه نمونه برابر با ۳/۴۹۳ می‌باشد که از مقدار نمره معیار (۳) بالاتر بوده است. در نتیجه سطح خطای آلفای مؤلفه (sig)، از ۱ درصد کوچک‌تر می‌باشد بنابراین پروژه‌های عمرانی بنیاد مسکن انقلاب اسلامی تا سطح معناداری ۹۹ درصد روی مؤلفه مذکور تأثیرگذار بوده است. یافته‌های محیطی در سطح

برخی از روستاهای استان یزد طبق شکل ۵، نشان می‌دهد که در پروژه‌های بهسازی بافت باارزش، هدایت و جمع‌آوری آب‌های سطحی، پساب‌ها و فاضلاب‌های در بافت روستا مورد بهبود قرار گرفته است زیرا این فضاها با ایجاد ساخت و تجهیز شبکه و جدول‌کشی و الحاق کانیه‌های مناسب با جهت و شیب مطلوب، به منظر روستا بسیار کمک کرده است.

شکل ۴- وضعیت تأثیر پروژه بهسازی بافت باارزش روی ساماندهی و هویت بخشی به هسته کهن و واجد ارزش روستا

جدول ۱۲- بررسی تأثیرگذاری پروژه‌های بهسازی بافت باارزش روی مؤلفه ایجاد و تجهیز تأسیسات و کانال‌های هدایت و جمع‌آوری آب‌های سطحی با استفاده از آزمون t تک نمونه‌ای

مؤلفه	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم
ایجاد و تجهیز تأسیسات و کانال‌های هدایت و جمع‌آوری آب‌های سطحی	۳۸	۱۶	۱۳	۴	۴
	میانگین	انحراف استاندارد	نمره معیار	t	Sig (معناداری)
	۴۹۳/۳	۱/۳۷۹	۳	۳/۰۹۸	۰/۰۰۳ (**)

(**) معناداری در سطح ۹۹٪ (*) معناداری (پایداری) تا سطح ۹۵٪

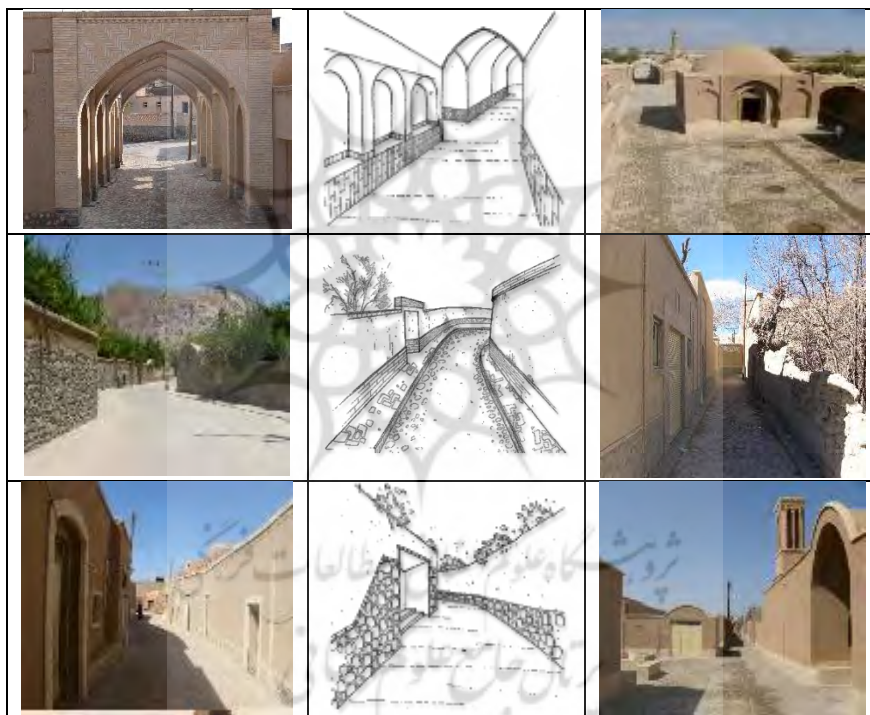
شکل ۵- وضعیت تأثیر پروژه بهسازی بافت باارزش روی ایجاد و تجهیز تأسیسات و کانال‌های هدایت و جمع‌آوری آب‌های سطحی

❖ کیفیت جداره‌ها و کف (رنگ، بافت، ترکیب و نوع مصالح): همان‌گونه که در جدول ۱۳، مشاهده می‌شود میزان فراوانی خیلی زیاد با ۴۵ مورد بیشترین و آمار خیلی کم با ۱ مورد کمترین مقدار را از دیدگاه حجم نمونه‌ها به خود اختصاص داده‌اند. میانگین مؤلفه ساخت و تجهیز شبکه دفع بهداشتی پساب‌ها و فاضلاب‌های خانگی در محیط روستا در گروه نمونه برابر با $3/586$ می‌باشد که از مقدار نمره معیار (۳) بالاتر بوده است. در نتیجه سطح خطای آلفای مؤلفه (sig)، از ۵ درصد کوچک‌تر می‌باشد بنابراین پروژه‌های عمرانی بنیاد مسکن انقلاب اسلامی تا سطح معناداری ۹۵ درصد روی مؤلفه مذکور تأثیرگذار بوده است. یافته‌های محیطی در سطح برخی از روستاهای استان یزد طبق شکل ۶، نشان می‌دهد که در پروژه‌های بهسازی بافت باارزش، با انجام مداخلات چه در کف‌سازی و چه بدنه‌سازی ضمن ایجاد هارمونی و هماهنگی با بافت، توانسته کیفیت جداره‌ها و کف را از لحاظ رنگ، بافت، ترکیب و نوع مصالح را احیا کند.

جدول ۱۳- بررسی تأثیرگذاری پروژه‌های بهسازی بافت با ارزش روی مؤلفه کیفیت جداره‌ها و کف با استفاده از آزمون t تک نمونه‌ای

مؤلفه	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم
ارتقای کیفیت جداره‌ها و کف در سلسله‌مراتب معابر (رنگ، بافت، ترکیب و نوع مصالح)	۴۵	۱۵	۱۱	۳	۱
	میانگین	انحراف استاندارد	نمره معیار	t	Sig (معناداری)
	۳/۵۸۶	۱/۰۶۶	۳	۲/۷۶۳	۰/۰۰۰ (**)

(**) معناداری در سطح ۹۹٪

شکل ۶- وضعیت تأثیر پروژه بهسازی بافت با ارزش روی کیفیت جداره‌ها و کف

❖ استفاده از مصالح بوم آورد منطقه در بهسازی بافت و ارائه الگوهای بومی: همان‌گونه که در جدول ۱۴ مشاهده می‌شود میزان فراوانی خیلی زیاد با ۲۲ مورد بیشترین و آمار کم با ۹ مورد کمترین مقدار را از دیدگاه حجم نمونه‌ها به خود اختصاص داده‌اند.

میانگین مؤلفه استفاده از مصالح بوم آورد منطقه در بهسازی بافت و ارائه الگوهای بومی در گروه نمونه برابر با ۴/۰۴۰ می‌باشد که از مقدار نمره معیار (۳) بالاتر بوده است. در نتیجه سطح خطای آلفای مؤلفه (sig)، از ۱ درصد کوچک‌تر می‌باشد بنابراین پروژه‌های عمرانی بنیاد مسکن انقلاب اسلامی تا سطح معناداری ۹۹ درصد روی مؤلفه مذکور تأثیرگذار بوده است. یافته‌های محیطی در سطح برخی از روستاهای استان یزد طبق شکل ۷، نشان می‌دهد که در پروژه‌های بهسازی بافت باارزش، با توجه به استقرار روستا در منطقه کویری مصالح بکار رفته در نماها و جداره‌ها غالباً بوم آورد و شامل آجر، خشت، کاه‌گل و بعضاً سنگ به صورت قلوه می‌باشد.

جدول ۱۴- بررسی تأثیرگذاری پروژه‌های بهسازی بافت باارزش روی مؤلفه استفاده از مصالح بوم آورد منطقه در بهسازی بافت و ارائه الگوهای بومی با استفاده از آزمون t تک نمونه‌ای

مؤلفه	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم
	۲۲	۲۱	۱۲	۹	۱۱
استفاده از مصالح بوم آورد منطقه در بهسازی بافت و ارائه الگوهای بومی	میانگین	انحراف استاندارد	نمره معیار	t	Sig (معناداری)
	۴/۰۴۰	۱/۰۸۳	۳	۶/۳۱۲	۰/۰۰۰ (**)

(**) معناداری در سطح ۹۹٪

شکل ۷- وضعیت تأثیر پروژه بهسازی بافت باارزش روی استفاده از مصالح بوم آورد منطقه در بهسازی و ارائه الگوهای بومی

❖ استفاده بهینه از کاربری‌های متروکه و تبدیل آن‌ها به کاربری هم‌سنخ فعال: همان‌گونه که در جدول ۱۵، مشاهده می‌شود میزان فراوانی زیاد با ۲۹ مورد بیشترین و آمار خیلی کم با ۳ مورد کمترین مقدار را از دیدگاه حجم نمونه‌ها به خود اختصاص داده‌اند. میانگین مؤلفه در گروه نمونه برابر با $3/173$ می‌باشد که از مقدار نمره معیار (۳) بالاتر بوده است. در نتیجه سطح خطای آلفای مؤلفه (sig)، از ۵ درصد کوچک‌تر می‌باشد بنابراین پروژه‌های عمرانی بنیاد مسکن انقلاب اسلامی تا سطح معناداری ۹۹ درصد روی مؤلفه مذکور تأثیرگذار بوده است. یافته‌های محیطی در سطح روستاهای استان یزد طبق شکل ۸، نشان می‌دهد که پروژه‌های بهسازی بافت باارزش، باعث رونق و احیای مجدد حفظ ساختمان‌های تاریخی و بهره‌برداری مجدد انطباقی و همچنین برقراری تعادل فضایی و عملکردی در این ساختمان‌ها شده است ضمن اینکه تمامی جزئیات این طرح‌ها

به گونه‌ای اجرا شده است که با بافت پیرامون هماهنگ و یکپارچه می‌باشد (تبدیل حمام قدیمی به زورخانه در روستای اسلامیه؛ تبدیل خانه متروکه قدیمی به کتابخانه در روستای شمسی، تبدیل سر در وردی روستای عقدا به برج و بارو و ساباط، تبدیل حجره‌های کاروانسرای روستای فهرج به نشیمنگاه موقتی).

جدول ۱۵- بررسی تأثیرگذاری پروژه‌های بهسازی بافت باارزش روی مؤلفه استفاده بهینه از کاربری‌های متروکه و تبدیل آن‌ها به کاربری هم‌سنخ فعال با استفاده از آزمون t تک نمونه‌ای

مؤلفه	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم
	۲۴	۲۹	۱۱	۸	۳
استفاده بهینه از کاربری‌های متروکه و تبدیل آن‌ها به کاربری هم‌سنخ فعال	میانگین	انحراف استاندارد	نمره معیار	t	Sig (معناداری)
	۳/۱۷۳	۱/۴۲۵	۳	۳/۴۸۳	۰/۰۱۲ (**)

(**) معناداری (پایداری) در سطح ۹۵٪

شکل ۸- وضعیت تأثیر پروژه بهسازی بافت باارزش روی استفاده بهینه از کاربری‌های متروکه و تبدیل آن‌ها به کاربری هم‌سنخ فعال

❖ خلق فضاهای متنوع در بافت و معابر درون روستایی (پله، سکو، تجهیزات روشنایی و غیره): همان‌گونه که در جدول ۱۶، مشاهده می‌شود میزان فراوانی خیلی زیاد با ۱۸ مورد بیشترین و آمار خیلی کم با ۱۳ مورد کمترین مقدار را از دیدگاه حجم نمونه‌ها به خود اختصاص داده‌اند. میانگین مؤلفه خلق فضاهای متنوع در بافت و معابر درون روستایی (پله، سکو، رمپ و...) در گروه نمونه برابر با $3/546$ می‌باشد که از مقدار نمره معیار (۳) بالاتر بوده است. در نتیجه سطح خطای آلفای مؤلفه (sig)، از ۱ درصد کوچک‌تر می‌باشد بنابراین پروژه‌های عمرانی بنیاد مسکن انقلاب اسلامی تا سطح معناداری ۹۹ درصد روی مؤلفه مذکور تأثیرگذار بوده است. یافته‌های محیطی در سطح برخی از روستاهای استان یزد طبق شکل ۹، نشان می‌دهد که پروژه‌های بهسازی بافت با ارزش، هم برای پاسخگویی به نیازهای ساکنین (سکو برای پیرنشین‌ها، پله برای رفت‌وآمد، تجهیزات برای روشنایی و غیره) در درون بافت و در سطح معابر و هم در جهت خوانایی و ایجاد خاطره جمعی دست به خلق بازسازی و خلق فضاهای مناسب نموده است که اجرای این فضاها علاوه بر بهبود کیفیت مبلمان روستایی به افزایش کیفیت تأسیسات روستایی نیز کمک کرده است.

جدول ۱۶- بررسی تأثیرگذاری پروژه‌های بهسازی بافت با ارزش روی مؤلفه خلق فضاهای متنوع در بافت و معابر درون روستایی با استفاده از آزمون t تک نمونه‌ای

مؤلفه	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم
خلق فضاهای متنوع در بافت و معابر درون روستایی (پله، سکو، تجهیزات روشنایی و...)	۱۸	۱۵	۱۴	۱۵	۱۳
	میانگین	انحراف استاندارد	نمره معیار	t	Sig (معناداری)
	۳/۵۴۶	۱/۷۰۲	۳	۲/۷۸۰	۰/۰۰۷ (**)

(**) معناداری در سطح ۹۹٪

شکل ۹- وضعیت تأثیر پروژه بهسازی بافت باارزش روی خلق فضاهای متنوع در بافت و معابر درون روستایی

نتیجه‌گیری

در عملیات اجرایی طرح بهسازی بافت باارزش در روستاها، بهسازی لبه‌ها به‌عنوان محل اتصال جداره‌ها و یا اتصال جداره به کف و خطوط اصلی فضاسازی معبر با رویکرد کاهش فرسایش آن‌ها در برابر رطوبت (در کف) و حرکت انسان، دام و ماشین (لبه دیوارها)، موردتوجه قرار گرفته‌اند. بهسازی نشانه‌ها در سطح کلان روی مساجد، آب‌انبارها، حسینیه‌ها، کاروانسراها و... و در سطح خرد بهسازی نشانه‌ها، اغلب دربرگیرنده بادگیر، سردر منازل و ساباط‌ها می‌باشد. بهسازی عنصر مرکزی نیز در سطح روستاها با مصالح جدید شکل گرفته به لحاظ کیفیت فضایی، نماها و نوع معماری در سطح بالاتری از سایر بناهای عمومی روستا قرار دارد. نتیجه این قسمت از تحقیق با نتایج مطالعه خضریان و رسولی (۱۳۹۴) یکسان می‌باشد و حاکی از اثرگذاری بافت‌های باارزش بر توسعه روستایی می‌باشد.

ساماندهی و بازسازی عناصر ارتباط‌دهنده و دسترسی‌های محله‌ای عمدتاً در معابر فرعی که خاکی بوده‌اند صورت گرفته و کمترین تخریب و تعریض در هنگام عملیات اجرایی لحاظ شود. در محل‌های مورد بهسازی در درون بافت روستاها، دفع و هدایت آب‌های سطحی از طریق احداث جدول و کانیو در معبر صورت گرفته است. نتیجه نهایی این بخش از تحقیق با خروجی مطالعه مانگات و همکاران (۲۰۱۸) در یک راستا و همسو می‌باشد و هر دو تحقیق بر رابطه بین شرایط کالبدی و تأمین امکانات کامل زیرساختی و عمرانی تأکید می‌کنند.

اجرای طرح بهسازی در روستاهای منتخب استان یزد موجب استفاده از مصالح، الگوها و نیروی انسانی بومی شده است. با توجه به قرارگیری روستاهای استان در منطقه کویری، سعی شده است در اجرای طرح‌ها از مصالحی از قبیل؛ کاه‌گل، خشت و چینه گلی و همچنین آجر استفاده کنند. خروجی این قسمت در راستای تحقیق فرانچسکو (۲۰۱۶) می‌باشد که بر استفاده از ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های بوم محور هر منطقه در اجرای طرح‌های عمرانی تأکید دارد.

استفاده از کاربری‌ها متروکه و تبدیل آن‌ها به کاربری هم‌سنخ فعال بدون آسیب رساندن به هویت آن‌ها انجام شده و کاربرد مجدد ساختمان‌ها با کاربری‌ها، فرم ساختمان‌ها و همسایگی‌های موجود یکسان هست که هم باعث ارتقای زیرساخت‌ها و هم باعث سودرسانی پایدار به بافت پیرامون شده است. نتیجه این بخش از مطالعه با نتیجه تحقیق ضیاء همت‌آبادی و همکاران (۲۰۱۹) همسو و در یک جهت می‌باشد زیرا هر دو تحقیق بر تأثیر بهسازی بافت با ارزش بر بهبود شرایط زیستی - گردشگری روستایی تأکید دارند. خلق فضاهای متنوع در بافت و معابر درون روستایی نیز از مزایای بی‌شمار اجرای طرح بهسازی بافت با ارزش در روستای منتخب استان یزد است. از فضاهای درون معابر که مورد بهسازی قرار گرفته، پله، سکو، تأسیسات روشنایی و... است. نتیجه این قسمت از تحقیق با نتایج تحقیق باقری و همکاران (۲۰۱۸)، یکسان می‌باشد و بر نقش طرح‌های روستایی در توسعه کالبدی بافت و مدیریت آن‌ها صحنه می‌گذارد.

منابع

- Azad, M., Mirhashemi Rote, E. (2016). development and protection in the context of valuable countryside, the approach to culture native, Journal of Housing and Rural Environment, 154, 89-106, (in Farsi).
- Arbab saljoghi, F., Mehdinejad, J., Nazemi, N., Rohbakhsh, SH., & Kamel, F. (2015). Revitalize the context of rural contains monuments of valuable historical culture from the perspective of industry, tourism, study case: Village Kahak Qom, Congress of the international architecture, engineering and urban planning at the beginning of the Millennium III, Tehran. (in Farsi).
- Ali Pour, L. (2019). factors affecting the changing context and perspective village - Sample Case Village Chashm province of Semnan, the sixth conference of the National Research and Applications in Engineering in Civil Engineering, Architecture and manage a city, Tehran. (in Farsi).
- Bagheri., Z, Mhdyvn, J., & NasrZanjani, B. (2019). review and analysis of the approach to resuscitation and open life of the texture of valuable countryside in Iran, the first conference of National Quality in the areas of architecture and city, Zanjan University, Zanjan. (in Farsi).
- Buzarjmehr, Kh., Sadeghlo, T., & Erfani, Ziyab. (2017). the role and effects of the architect of the plans of the reformer of housing village, the fifth such conference in Paris of the engineer of civil engineering, architect of the development of the city by foot Hits, Tehran. (in farsi).
- Consulting Engineers for Planning in the Flat Region. (2009). Hadi Project, Khoranagh Village, Rural Deputy of Rural Development, Islamic Revolutionary Housing Foundation, Yazd Province. (in Farsi).
- Consulting Engineers zist bom pagoh. (2009). Rural Guide Plan Islamiyah, Deputy Rural Housing Foundation of Islamic Revolution in Yazd province, (in Farsi).
- Consulting Engineers Environmental Ecological Research. (2010). Rural Guide Plan Fahraj, Deputy Rural Housing Foundation of Islamic Revolution in Yazd province. (in Farsi).
- Consulting Engineers for Planning in the Flat Region (2009). Hadi Project, Khoranagh Village, Rural Deputy of Rural Development, Islamic Revolutionary Housing Foundation, Yazd Province. (In Farsi).
- Consulting Engineers Krias Bana. (2006). Hadi Shamsi village project, Deputy of Rural Civil Engineering, Islamic Revolutionary Housing Foundation of Yazd Province. (In Farsi).
- Consulting Engineers Kryas building. (2008). Plan H Village Aghda, Department of Civil Rural Foundation Housing revolution Islam province of Yazd. (in Farsi).

- Davodi Zavaraki, Z., & Khansari, SH. (2017). development and protection of valuable countryside, with an approach to indigenous culture Case study: Village Gisk, the Seventh International Conference on Global Sustainability and Urban Development, Isfahan. (In Farsi).
- Francesco, J. (2016). review implementation of rural development projects; comparative analysis between Italy and Lithuania have done. Implementation of the rural development program between the region Apulia (Southern Italy) and Lithuania for the period 2007-2013.
- gi Vani., M. (2015). saw up to a few certain lands to the statistical classification of rural areas: from the perspective of running local in Europe, the International Conference on Application of GIS in Geosciences, Italy.
- James, G., & Zahra., D. (2018). Permaculture: Challenges and benei stin improving rural livelihoods in South Africa and Zimbabwe, Sustainability, 20 (2), 1-19.
- Hualou, L., Yingnan., Zh. & Shuang, T.U. (2019). Rural vitalization in China: A perspective of land consolidation, urnal of Geographical Sciences, 29, (4), 517-530.
- Khezrian, A.R., & Rasoli, M. (2015). damage of the form and identity of valuable historical urban tissue with the aim of achieving sustainable development case study: central context of Hamedan, the National Conference of Architecture native Iran, Yazd. (In Farsi).
- Lishan., X., Xiji, Ch Zh. Qinghai, G., & Henrik, V. (2018). Spatial restructuring and land consolidation of urban-rural settlement in mountainous areas based on ecological niche perspective. Journal of Geographical Sciences, 28, (2), 131-151.
- Majidi., R. (2019). the effect of the texture of valuable historical in the booming tourism village of Khave (city of Varamin), the first conference of the National Geography and program planning of urban and rural, Tehran. (in Farsi).
- Mahdavi, D. Norozi, A & Amini, F. (2017). improving the texture of valuable countryside and the role of the development of industry- tourism village of Case: village of Abyaneh, tress, Sar Aqa Seyyed and or Tuesday Tea, Journal of Scientific - Research Geography (program planning area a) 2, 191-209. (in Farsi).
- Manggat, I., Rajwani, Z., and Zakiyah, J. (2018). The Impact of Infrastructure Development on Rural Communities, See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication>.
- Motavasseli, B., & Mirshekari, M. (2014). the village aims to design improved texture prized in the province of Yazd on indicators of physical - space and priority of, the third conference of the national development of sustainable rural Hamadan. (in Farsi).

- Parvizi, E. (2018). the protection of the identity of the field value in building new tissue in the historic Congress of the International Science, Engineering and Development Urban stable, University of poly technique, Denmark. (in Farsi).
- Saidi Rezvani, N., & Zulkadir, B. (2017). the currency issue impacts the culture of the community of improvement projects in the village of dressage yen with a rod of iodine on the development of tourism in the village Yi, H. Yesh comprehensive yen calls the engineer of civil engineering, architect of and urbanism of the Iran Islam of, Tehran. (in Farsi).
- Shuang shuang and Tu Hualou Long (2017). Rural restructuring in China: Theory, approaches and research prospect, 27, 10, 1169–1184.
- Zarghami, A. Miladi, O., & Akbari fard, S. (2018). recognizing the architect of the village Yi and development of villages based on the value of the architecture of the foot Hits (case of: Village of Nova Corps, Darab), Civil Engineering Conference architect of & Planners of the countries of the Islamic world, Tabriz. (in Farsi).
- Zia Hemmatabadi, A., & Mir Hosseini, M. (2018). the design of complex bio-tourism in the context of valuable countryside with emphasis on the architecture of the native (typical case: Village holy city Taft), the fourth conference of the International horizon of new in Engineering in Civil Engineering, Architecture and Urban Development, Tehran. (in Farsi).
- Zia shahabi, N. (2018). repair of tissue in the village with a view to develop sustainable; (Sample Case Evaluation Guidelines in the village of Bearings), the first meeting between the International Architecture and Urban Planning of the world of Islam in the era of globalization, to Tabriz, University of the Arts of Tabriz. (in Farsi).
- Yu, Zh., Xiao, L., Chen, X., Zhichao, Q., Vejire, H. (2018). Spatial restructuring and land consolidation of urban-rural settlement in mountainous areas based on ecological niche perspective. J. Geogr. Sci. 2018, 28(2): 131-151.

The effects of improving valuable textures on the physical development of villages in Yazd Province

Behnam Motavaseli¹, Master Degree Urban Planning, Expert Technical Yazd Islamic Revolution Housing Foundation

Alireza Mirjalili, Department of Civil Engineering, Yazd Branch, Islamic Azad University, Yazd, Iran

Received: 10-01-2020

Accepted: 12-08-2020

Abstract

Projects for the improvement of valuable textures in rural areas pave the way for providing identity and maintenance to valuable rural architecture, making it possible repair and restore them working out new ideas and solutions to meet the needs, and proposing new ways of living along with specific respect to the genuinity of physical structures and social relations in villages. The purpose of this study was to evaluate the impact of such projects as important tools and intervention programs planned by the government focused on the development of the villages of Islamiyah, Fahraj, Aghda, Shamsi and Kharanaqh in the province of Yazd. The research data were collected from documents (including articles, books, magazines, and web sites) and field study (using questionnaires, interviews and observation). The physical and environmental variables were identified during the data processing and then limited to 9 variables. The study sample consisted of 75 experts and specialists. The data analysis was done on the SPSS software SPSS. The results of this analytical research showed that the projects affected certain variables at the significance level of 0.01. The affected variables were revival, repair, and beautification of intra-structural elements such as nodes, edges, signs, centers and stripes, communication and access of neighborhoods, identity of the old core of the village, building and equipping facilities, sewage system, quality of the walls and the floors in passages (e.g. color, composition and type of materials), use of local materials in the area, presentation of local patterns, and creation of varied spaces within the village (e.g. stairs, platforms and lighting facilities). Also, the variables of efficient use of abandoned facilities and their conversion to active ones as well as the parameters of crisis management were affected by the project at the 0.5 level of significance.

Keywords: Rural area, Valuable texture, Improvement project, Physical development, Province of Yazd.

---

¹ Corresponding Author Email: motavaseli.behnam@gmail.com